

VOLKSKUNST

INSTITUUT VOOR VLAAMSE VOLKSKUNST

Rek. nr. 416-3079451-83

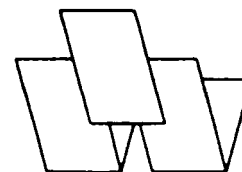
België

P.B.

9160 Lokeren 1

8/4264

INSTITUUT
VOOR
VLAAMSE
VOLKSKUNST

VOLKSKUNST

VLAAMS
DANSARCHIEF

*

VLAAMS
VENDELARCHIEF

*

STREEKDRACHTEN
COMMISSIE

JAARGANG 33
NUMMER 4
DECEMBER 2008

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
VOOR DE STUDIE EN DE VERSPREIDING
VAN DE VLAAMSE VOLKSCULTUUR

INHOUD

EDITORIAAL - De ezel en de os	1
WERKING IVV	
Dansarchief naar Sint-Sebastiaansgilde van Essen	3
Volkskunstmateriaal	4
Streekdrachtencommissie op bezoek in Tielt-Winge	4
HAALBAARHEIDSSSTUDIE—Interview Bart De Cock	5
VENDELEN	
Vendelverbroedering 2008	8
Hoe een vendelier een veldslag won	9
VOLKSGEBRUIKEN	
Een Jubileum te vieren?	11
Dag van de onschuldige kinderen	12
PERSONALIA	14
IN DE KIJKER	
Kant in Vlaanderen vzw	15
WERKING IVV	18
Cursus 'van vissers, kapers en matrozen	18
Accreditatie door Unseco	19
VOLKSMUZIEK—Dansmelodiën uit de Vlaamse volksmuziektraditie	21
VOLKSGEBRUIKEN	
Springen over een kaars	24
Dit is hier Bokrijk niet!	27
ABONNEMENTEN 2009	28
COLOFON	28

ABONNEMENTEN 2009

Verenigingen en organisaties actief in de sector volkscultuur ontvangen, op simpel verzoek, elk kwartaal gratis één exemplaar van ons tijdschrift 'Volkskunst'.

Een groepsabonnement voor 2 exemplaren kost 10€ per jaar en voor 25€ krijgt je groep naast 2 gedrukte exemplaren ook een toegangscode voor onze website, waar je dan onder meer dans- en reeksbeschrijvingen kan afhalen en 'Volkskunst' in digitaal formaat.

Voor een abonnement op naam betaal je 7,50€. (zie ook in de Colofon)

COLOFON

Volkskunst is het kwartaalblad van het Instituut voor Vlaamse Volkskunst.

Jaargang 33—nummer 4 – december 2008

Aan dit nummer werkten mee:

Hubert Boone, Bart De Cock, Jos De Sloover, Stefaan Haesen, Gert Laekeman, Marcel Oelbrandt, Jos Van Eyken en Bert Van Vreckem.

Iedere auteur is inhoudelijk verantwoordelijk voor zijn/haar bijdrage.

Overname van artikels is toegestaan mits bronvermelding.

Het abonnementsgeld bedraagt 7,50 euro (binnenland), over te schrijven op bankrekening 416-3079451-83 t.n.v. IVV, Dorpsstraat 83 te 9190 Stekene, met vermelding van 'Volkskunst' en het adres van de abonnee. Buitenlandse abonnees betalen 10,50 euro, over te schrijven naar IBAN nr. BE14 4163 0794 5183, BIC code KREDBEBB; de overschrijving gebeurt dan aan het tarief voor binnenlandse betalingen.

Proefnummers van dit tijdschrift kunnen gevraagd worden aan:

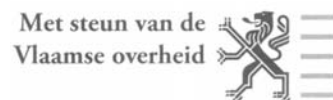
IVV-secretariaat, Markt 40 bus 4, 9160 Lokeren, tel. 0476/355.976,

e-post secretariaat@instituutvlaamsevolkskunst.be

Alle andere IVV-uitgaven kunnen besteld worden bij onze medewerker:

Paula Wouters, Herentalsebaan 73, 2240 Zandhoven (Viersel), Tel. & Fax 03/475.12.05, e-post bestellingen@instituutvlaamsevolkskunst.be

of via de IVV-website www.instituutvlaamsevolkskunst.be.

EDITORIAAL

DE EZEL EN DE OS

Twee jaar reeds werkt het IVV met een beheersovereenkomst van de Vlaamse Gemeenschap. We kijken terug en we tasten om ons heen.

"De tengere klaproos verliest, eens geplukt, snel haar kroonblaadjes. Zelfs met veel liefde in een vaas geplaatst en van water voorzien vergaat het haar niet zo best. Op een stikstofrijke bodem moet ze staan. Daar trotseert ze weer en wind. Ze buigt en wiegt heen en weer onder de wervels van het drukke verkeer."

We kunnen de vergelijking maken met het op het eerste zicht tengere IVV. In de beheersovereenkomst vond en vindt IVV de nodige voedende stikstof om te blijven bloeien. De haalbaarheidsstudie vergde veel energie, maar dat belette de werkgroepen niet via naarstige bezigheid voor de nodige productie te zorgen. Volkskunst na Volkskunst viel in de bus van geïnteresseerde leden. Nieuwe uitgaven van Dans- en Vendeltermen vinden hun weg naar wie methodologische ondersteuning zoekt. Rond de themabundel 'Van Vissers, Kapers en Matrozen' organiseerden we twee danscursussen met tesamen een 80-tal deelnemers. Het jaarlijks vendeltreffen oefent een bijzondere aantrekkingskracht uit op telkens meer dan 50 beginnende en ervaren vendeliers. Het tweede boek over streekdrachten nadert zijn voltooiing. De diverse werkgroepen houden tesamen meer dan 20 werkvergaderingen per jaar. Daarnaast zijn er nog de raden van Beheer en Algemene vergaderingen. Slechts één stafmedewerker coördineert de anonieme inspanningen van weer eens minstens 20 vrijwilligers. Het IVV wordt geacht zowel structurele als inhoudelijke aspecten te dekken. *Zou 't geluk verminderen zo de last vergroot* ⁽¹⁾..

Bij dit alles mogen we niet vergeten dat rondom het IVV de wereld van het immaterieel cultureel erfgoed verder draait op een steeds hoger niveau. Dat hebben we tijdens onze ronde van Vlaanderen mogen ervaren toen 16 partners in het veld ons welwillend ontvingen. We schreven het al: deze partners beschouwen IVV als een deskundige bondgenoot die voor de nodige diepgang moet zorgen in Vlaanderen. UNESCO deed daar nog een flinke schep bovenop door IVV sedert

vorige maand te erkennen als internationaal geaccrediteerd expertisecentrum⁽²⁾. Maar mooie intenties, uitgesproken tijdens interviews, moeten getest worden in het vuur van de eerste lijn. Elke organisatie spant zich tot het uiterste in om naar buiten te komen. Initiatieven moeten de eigenheid uitstralen en niet alleen publiek, maar ook overheid overtuigen van eigen kunnen. Niemand heeft iets tegen samenwerking. Alleen ... wanneer twee of meer partners iets organiseren, stelt zich de vraag naar een zekere hiërarchie. Wie draagt het evenement? In hoeverre bestaat er complementariteit of concurrentie? Bescherming van territorium kan al gauw elke vorm van samenwerking amputeren. Klaprozen worden tot speerdistels met uiterst scherpe stekels. Openheid maakt plaats voor achterdochtigheid. De haalbaarheidsstudie blijft een mooie oefening om partners te plaatsen en competenties te definiëren. Het zou niet mogen zijn dat twee of meer organisaties elkaar argwanend in de gaten moeten houden om hun betoelaging veilig te stellen. *The proof of the pudding is in the eating*: het zal nog een tijdje duren vooraleer de Vlaamse immateriële Erfgoedsector harmonieus danst op hetzelfde podium. Voorlopig moeten we het stellen met bescheiden initiatieven. Een cursus vendelinitiatie bijvoorbeeld, waar Danspunt en IVV elkaars complementariteit aftasten. Een cursus Vlaamse dansen waarin IVV, VVKB en VVG in samenwerking met Muziekmozaïek ook thematische zanginitiatie uittesten. Een reflectiedag over Vlaamse dansen met als

resultaat een conceptdocument waarin een bont gezelschap van deskundigen zowel imago, traditie als vereniging bespraken. Dat evenement greep plaats in een winters Sint-Ulrikskapelle op initiatief van Danspunt. De voorstelling van onze haalbaarheidsstudie in Schoten met uitvoering van de Trawantel door de Gilde van Westerlo en Marc Jacobs van FARO. als gastspreker. Samenwerking met de Hoge Gildenraad der Kempen en Volkskunde Vlaanderen voor diepgaande studie van diezelfde Trawantel en gelijkaardige tradities in het buitenland.

Een flinke dosis geduld mag niet ontbreken als onmisbare ingrediënt in deze mix van goede intenties en verheven gedachten. Onvoorwaardelijk 'ja' op ieder voorstel tot samenwerking lijkt al snel

Van Eijk—Uitgeverij Kosmos – Z&K Uitgevers, Utrecht, Antwerpen – 1994 - ook in "Feestvieren in Nederland door de eeuwen heen" – zelfde auteur,
 2) Traditie – tijdschrift voor Germaanse en Keltische cultuur en spiritualiteit – 9de jaargang – nummer 3 van 2003 – auteur: Koenraad Logghe.
 3) Folkloristische Tijdspiegel van België – uitgegeven door de Drukkerijen Is. Mertens NV te Brussel – auteur: André Ver Elst.
 4) Folkloristisch Woordenboek van Nederland en Vlaams België door K. T – 1949 – Batavia G.B. Van Goor Zonen's Uitgeverij N.V.
 5) Encyclopedie van het levende Vlaamse Volkslied (uitgegeven door Aurelia Sint Martens Latem – 1983 - auteur: Lucy Gelber

■ ■ ■

DIT IS HIER BOKRIJK NIET!

In het najaar had in Bokrijk een studiedag plaats met als thema 'Dit is hier Bokrijk niet!'. Geef toe, een nogal uitdagende titel als leidmotief voor een 50-jarig jubileum.

'Bokrijk' werd er onderzocht vanuit de invalshoeken van publieksgeschiedenis, musea, erfgoed en identiteit. Het symposium toonde aan dat het Openluchtmuseum van Bokrijk, in tegenstelling tot de meer populaire beeldvorming, moderne ideeën ontwikkelt die ook anderen kunnen inspireren.

Prof. Bruno De Wever gaf er een gesmaakt inzicht in wat publieksgeschiedenis eigenlijk is.

Lees meer: www1.limburg.be/bokrijk en www.ipg.ugent.be

(mo)

- als men een nieuw huis betreft, laat men druppels in de vier hoeken vallen,

- de boer laat ook druppels vallen op zijn zaaikoren.

- in de Kempen wordt het vee met de gewijde kaars gezegend: de boer laat drie druppels was lekken achter het oor van de paarden en koeien.

Professor Celis (*1880 – Gent - onderpastoor van Sint-Baafs-Gent, conservator van het Museum van Folklore en schrijver van de Volkskundige Kalender) vermeldt als bijgeloof het gebruik om druppels van de gewijde kaars in water te laten vallen, om te voorzeggen hoe de tarweoogst zal zijn, wanneer de druppels op een vlasbloem gelijken, zal hij goed zijn.

Maar het hoeft niet altijd zo ernstig te zijn:

Zo is er de kaarsbegieting, een Vlaams feest dat aan de wevers, handschoenmakers, kantwerksters, leerlooiers ... gegeven werd als men 's avonds weer met licht begon te werken, vaak op Sint-Gilles (1 september). De baas trakteerde en de bazin moest de lichtgans braden die met brandende kaarsjes op de tafel kwam (bij de traditionele Sint - Maartensvieringen is er ook al zo'n gebruik). In Ons Volksleven van 1894 wordt gesteld dat de keersenbegieting doorging op de eerste maandag na Baafsmis of Bamis (1 oktober):

Gewoonlijk komt een hele buurt overeen om samen de kaars te begieten en 's avonds vergaderen alle kantwerksters in een herberg. Men springt er over een brandende kaars "de rok tot een broek samengetrokken" en men zingt er bij op de wijze van het Liedje van het Reusje:

*En al die er niet over kan,
En is geen man;
Over de keerse
Beentje maar eentje,
Over de keerse.
Beentje!*

Het Folkloristisch Woordenboek vermeldt evenwel voor kantwerksters dat ze op de eerste zondag van september naar O.L.V. te Halle ter bedevaart gingen om de smetteloze blankheid van hun kant af te smeken. Op de vooravond van Sint Catharinadag (25 november) werd de "lichter begoten" dit is het onderstel van de kaars of de lamp waarbij van die dag af bij avond werd gewerkt. Dan dronk men "duivel en hel" (???) en at men peperkoek en suikergoed. (Volkskunde 1908)

(jds)

Naar:

1) Van Allerheiligen tot Sint-Jutemis – Achtergronden van onze feestdagen – auteur: Inez

op het enigszins idiote 'I-A' van de ezel in de kerststal. Maar stevast als een ontstuimige stier iedere poging tot samenwerking naar de bliksem rammen, gaat allerm minst samen met de uitnodigende warmte die de vredige os in diezelfde kerststal verspreidt.

Laten we elkaar het zalige gevoel van interne vrede en een creatief 2009 vol perspectief toewensen.

Gert Laekeman

Voorzitter IVV

1) Emiel Hullebroeck in 'Hemelhuis'.

2) Zie website FARO en elders in deze aflevering van Volkskunst.

■ ■ ■

WERKING IVV

Het Dansarchief bracht op 11 december een werkbezoek aan de Sint-Sebastiaansgilde van Essen.

■ ■ ■

VOLKSKUNSTMATERIAAL

Waar haal je het? Deze vraag horen we vaak bij contacten met volkskunstgroepen. Waar koop je stof voor kledij, dansschoenen, bolletjeszakdoeken of vendelvlaggen? Wie maakt er nog vendelstokken of klompen? Heb je zwaarden, stelten, pijpen of andere attributen nodig?

Het IVV wil iedereen graag helpen bij deze zoektocht. Als je zelf op zoek bent of als weet je waar je materiaal vandaan komt, neem dan contact met het secretariaat van het IVV (zie colofon blz.28).

Wij zullen die gegevens dan bundelen en in de loop van 2009 in Volkskunst publiceren.

(sh)

Op 6 november ging de streekdrachtencommissie voor een werkbezoek naar Huize Hageland in Tielt-Winge.

In Vlaanderen worden o.a. Sint-Truiden, Hoogstraten, Lier en Turnhout vermeld als plaatsen waar kaarsjespringen in de volksgebruiken voorkwam.

In Mechelen liepen kinderen met een brandend kaarsje van een cent in een lampion. Daarbij zongen ze het enige liedje van dertiendag (het driekoningenfeest) dat nog bekend is:

*Drijkeuning, Drijkeuning,
Wij krijgen een nieuwe hoed;
Onze ouden is versleten,
Mijn vader mag het niet weten,
Mijn moeder heeft het geld
Op de rooster geteld.
(Volkskunde 1922)*

Als de kaarsjes bijna op zijn, zetten de kinderen ze op de grond, ze dansten er rond en de grote kinderen sprongen erover. Een andere bron vermeldt hoe drie kaarsjes op de grond werden geplaatst waarover kinderen sprongen. De kaarsjes mochten niet uitdoven, want dat zou een slecht teken zijn. Volgens de auteur symboliseren de drie kaarsjes de drievoudige kracht werkzaam bij de schepping van de kosmos na de Ragnarök-periode, na de Godsdeemstering. En het is uitgerekend met het einde van de twaalf heilige nachten, op dertiendag of driekoningen, dat alles weer herschapen wordt.

Te Hoogstraten, Lier en Turnhout speelden kinderen met uitgeholde bieten bij de Sint-Maartensviering een kinderspel "koersken in de lanteren", waarbij een aangestoken kaars in het midden van een kamer werd gezet om er zonder ongelukken over te springen.

In de Encyclopedie van het levende Vlaamse Volkslied werd een liedtekst "Over de Kaars" opgenomen met verwijzing naar "een dans over de kaarsjes" en plaatsaanduiding Turnhout. Kan iemand dit gebruik duiden?

Andere gebruiken met een kaars:

Een op Lichtmis gewijde kaars wordt ontstoken:

- als iemand moet berecht worden of op sterven ligt, men geeft de stervende een brandende kaars in de hand (tot zijn kaarsken uit is),
- als hij of zij gestorven is, laat men druppels van de gewijde kaars op de bodem van de kist vallen, de dode wordt "uitgelicht",
- tijdens een onweer, ontsteekt men de kaars,

VOLKSGEBRUIKEN

SPRINGEN OVER EEN KAARS... EN ANDERE TOESTANDEN

Brandende kaarsen hebben apotopische (onheil afwenden – geesten afweren) kracht (daarom worden op graven vaak lang brandende kaarsen geplaatst). Zij waren gevaar en onheil af. Vroeger deden de boeren een omgang met een brandende kaars in de stal. Ons Volksleven 1894 vermeldt het oude gebruik te Werchter (Vlaams Brabant) waarbij op de avond voor driekoningen drie kaarsen werden ontstoken boven de deur of voor het venster. Het waarom wordt niet vermeld.

Een andere bron vermeldt hoe te Sint-Kwintens-Lennik en te Sint-Maartens-Lennik op driekoningenavond de klokken werden geluid (de duivel kan dit geluid niet verdragen...) en dan werden op een venster boven de deur van elk huis drie kaarsen aangestoken, pannenkoeken of wafels mochten niet ontbreken (Eigen Schoon II).

Het springen over brandende kaarsen op de feestdag van Sint-Maarten is een vruchtbaarheidsrite (Grolman – voormalig leidster van de afdeling Volkskunde van het Etnologisch Instituut te Utrecht; schrijfster van de Kalenderfeesten - 1931). De oorsprong van deze idee wordt niet nader gegeven maar springen over het Sint-Jansvuur lijkt een vrij identieke betekenis te hebben....

Kaarsjesspringen is een gebruik dat in eerste instantie verband houdt met driekoningenavond en wordt toegeschreven aan heidense gebruiken. Het zou een overblijfsel kunnen zijn van het springen over de heidense nieuwjaarsvuren. Daar in sommige streken bij de traditionele Sint-Maartensvieringen ook al eens kaarsjesspringen voorkomt, en aangezien Sint-Maartensdag vroeger een nieuwjaarsfeest blijkt te zijn, is het niet zo onlogisch dat op de feestdag van Sint-Maarten kaarsje wordt gesprongen. Het gebruik om op Sint-Maarten over een kaars te springen komt overigens ook in Nederland voor. In Venlo (niet zo ver over de grens) werd op Sint-Maartensavond een brandende kaars op de vloer gezet waar men rondanste al zingende: "Sinter-Mertes veugelke, met dat rood keugelke, met dat blauw stertje, hoepse Sinter-Merte". In Groningen werd dan weer over een kaars gedanst bij een kraamvisite: de vrouwen moesten erover springen zonder 't kaarsje of de stoof te doven.

HAALBAARHEIDSTUDIE

INTERVIEW BART DE COCK: "Folk en volksmuziek gebruik ik door elkaar"

Bij het opstellen van de haalbaarheidsstudie is het IVV o.a. uitgegaan van 16 interviews met aanverwante organisaties. Een van deze gesprekken had plaats op 8 oktober 2007 met Bart De Cock, bekend als doedelzakspeler van folkrockgroep Kadril.

Maar Bart De Cock is ook coördinator van de folkafdeling van de Stedelijke academie voor muziek, woord en dans van Sint-Niklaas. In deze afdeling worden cursussen folkgitaar, folkviool, doedelzak, diatonische accordeon en folkzang gegeven.

Is het overigens folkafdeling of volksmuziekafdeling? Beide termen worden naast elkaar gebruikt, zo blijkt. Vanuit deze invalshoek is Bart een heel geschikte gesprekspartner die theoretische kennis én praktijkervaring als geen ander combineert.

Bart De Cock als doedelzakspeler van Kadril.

IVV: Welke zijn volgens jou de belangrijkste historische gegevens over jouw organisatie (ontstaan, opbouw, belangrijke data) en hoe is de organisatie intern gestructureerd?

Bart De Cock: We zijn eigenlijk geen vereniging ; we zijn onderwijs. Je moet het eigenlijk bekijken over heel het Vlaamse land. Want wij zijn (in Sint-Niklaas) nog maar twee jaar bezig, derde jaar begonnen. Maar in Gooik zijn ze al meer dan 10 jaar bezig. De structuur is gebaseerd op negen jaar, zoals in het DKO (Deeltijds Kunstonderwijs) gebruikelijk is. Het hele project is een tiental jaren bezig, en wordt nog altijd een tijdelijk project genoemd.

Er zijn een 7-tal scholen officieel erkend ; daarnaast zijn er ook

particuliere initiatieven zoals bv. de Ward De Beer-school in Borgerhout.

IVV: Hoe omschrijf je de krachtlijnen van de folkafdeling (missie, objectieven)?

BDC: De missie is gewoon duidelijk, dat is volksmuziek beschouwen als een evenwaardige partner in het muzikaal spectrum, net zoals 'jazz en lichte muziek' ondertussen een erkende richting is. En ik denk dat volksmuziek er gerust mag naast staan. Dat heeft ook een graad aan kwaliteit te bieden, toch specifieke dingen die anders zijn dan in jazz. Het heeft een andere aanpak dan klassieke afdelingen, waarbij er toch nog meer rond gehoor gewerkt wordt. In jazz zal dat meer rond improvisatie zijn en in de folk is er ook een orale traditie.

Bart De Cock en Herman Dewit delen naast hun passie voor volksmuziek, ook hun inzet voor de folkafdelingen in de muziekacademies.

IVV: Als je zegt 'folk' moet ik dan denken aan het ver-lerste gebeuren?

BDC: Folk is eigenlijk volksmuziek die ook beluisterbaar is. Terwijl volksmuziek 'pure sang' traditionele volksmuziek is die dient om bij dans te spelen.

Maar als je spreekt over folk dan ga je ook meer naar het luistergenre, ook om op te dansen, maar toch iets dat echt op een cd kan staan om te beluisteren.

Volksmuziek beschouw ik meer als een gebruiksmuziek bij bepaalde tradities. Ik weet dat daar discussies over bestaan, en veel mensen denken bij het woord folk vooral aan Angelsaksische muziek. Er zijn discussies over op hogere niveaus dat het volksmuziek zou moeten heten, maar we laten die discussie voor wat ze is.

Het is natuurlijk ook zo, dat je je ding wil verkopen. En dat willen wij toch wel, niet alleen aan oudere mensen, alhoewel die ook welkom zijn, want het is typisch voor folk en volksmuziek dat het voor alle leeftijden is, want anders kan je het niet doorgeven. Maar als je het ook wat wil verkopen naar de jonge gasten is het soms beter van de term folk te gebruiken omdat dat voor hen minder aan een rode

waar verschillende Vlaamse en Waalse onderzoekers aan meewerken, verscheen in 2008 zijn bijdrage Europese varianten van de airs de Gilles uit het carnavalrepertoire van Binche.

Met zijn nieuwe publicatie 'Dansmelodieën uit de Vlaamse volksmuziektraditie', wordt een belangrijk - en grotendeels onbekend - repertoire uit ons muzikaal erfgoed ontsloten.

Zijn interesse voor wat er zich buiten onze grenzen afspeelt, is ook niet min. Zo had hij reeds in 1965 contacten met Bulgaarse musicologen (in 1969 ontmoette hij onder meer Philip Koetev, de grondlegger van 'Mistère des voix bulgares'), hij had contacten met Denijs Dille (directeur van het 'Béla Bartók-archief' in Budapest), met Konstantin Vertkov (vermaarde Russische musicoloog), met de Armeense musicologe Margaret Brutian, met Oleg Gerasimov uit Mari El (Russische deelrepubliek) en andere volksmuziekspecialisten.

Vanaf 1990 maakte Hubert Boone opnamen van traditionele muziek in verschillende streken van de voormalige Sovjet-Unie (ze verschenen ook op CD): Oekraïne, Armenië, Belarus, de Wolgarepublieken Tsjoevasjië, Mordovië en Mari El (Russische Federatie), Zuid-Ossetië en bij de Koerdische gemeenschap in Armenië, in samenwerking met de musicologe Djamila Djalil.

In eigen land is hij al lang actief in de volksmuziek. Zo stichtte hij in 1968 de volksdansgroep 'De Vlier', in 1978 volgde 'Het Brabants Volksorkest' en in 2000 het ensemble 'Limbrant'. Van de opnamen die hij in Vlaanderen en Wallonië maakte bij oude en nieuwe volksmuziekgroepen verscheen in 1997 een dubbele CD bij Auvidis in Parijs.

Hubert Boone ligt aan de basis van de Vlaamse - en in grote mate ook Belgische - revival van de instrumentale volksmuziek.

Bron: Limbrant - Hubert Boone

(mo)

■ ■ ■

wetenswaardigheden; er is ook een zeer uitgebreide bibliografie.

De meeste nummers werden opgetekend in Vlaams-Brabant en de provincie Antwerpen, maar er werden ook tientallen melodieën teruggevonden op andere plaatsen, onder meer in de omgeving van Brugge en in de kuststreek.

Op de website van Limbrant, www.Limbrant.be, in het vakje 'zeker lezen', vindt u meer informatie over deze publicatie, en als tekstvoorbeeld een passage uit zijn inleiding over de Wals. Een vette kluif voor musicologen, muzikanten, dansleraars en dansliefhebbers.

Deze indrukwekkende verzameling – een van de grootste van West-Europa, en het resultaat van veertig jaar intens onderzoek – zal eind 2008 in het voorjaar 2009 verschijnen bij uitgeverij Peeters in Leuven, onder de titel 'Dansmelodieën uit de Vlaamse Volksmuziektraditie'.

CV van Hubert Boone

Hubert Boone (Nederokkerzeel, 1940) kreeg zijn eerste muzieklessen van de gebroeders Emiel en Jean Penninckx, in zijn geboortedorp. Van 1953 tot 1956 speelde hij kornet in de plaatselijke fanfare Sint-Stefanus en leerde zo ook het traditionele repertoire kennen van de oudere generatie. Van 1956 tot 1963 studeerde hij aan het Koninklijk Muziekconservatorium van Brussel: notenleer, harmonie (Victor Legley), contrapunt (Jean Louel), fuga (Marcel Quinet) en altviool (Louis Logie). Daarna was hij een tijdlang altviolist aan de Koninklijke Vlaamse Opera (KVO) van Antwerpen. In 1968 werd Hubert Boone wetenschappelijk medewerker aan het Muziekinstrumentenmuseum (MIM) van Brussel. Hetzelfde jaar werd hij laureaat van de Belgische Stichting Roeping. In 1978 volgde hij de vermaarde musicoloog Paul Collaer op in de Koninklijke Belgische Commissie voor Volkskunde (Vlaamse sectie).

Als onderzoeker publiceerde Hubert Boone verschillende artikels en een aantal uitgebreide monografieën over de Vlaamse en Waalse volksinstrumenten, zoals: *De hommel in de Lage Landen* (1976), *De Doedelzak* (1983), *De mondtrom* (1986), *Het accordeon en de voetbas in België* (1990), *Volksinstrumenten in België* (i.s.m. Wim Bosmans, 1995). In 2003 verscheen zijn studie *Traditionele Vlaamse volksliederen en dansen, met talloze liederen en dansmelodieën die hij in de Vlaamse gewesten kon optekenen*. In de reeks *Muzikale tradities in België*, een project waarvan Hubert Boone de initiatiefnemer is en

bollekeszakdoek doet denken. Als ik het gebruik, gebruik ik het meestal alle twee: afdeling folk en volksmuziek. Ik gebruik de twee door elkaar. Maar officieel moeten wij de naam volksmuziek gebruiken. Als we ons meer naar jonge gasten richten zal de meer hippe naam folk er bij staan.

In Nederland doet er geen enkele jonge gast volksmuziek of folk, want dat wordt daar als oubollig beschouwd, en bij ons in Vlaanderen is er een hele kliek jonge gasten, gaande van tieners tot mensen van 70-80 jaar die ermee bezig zijn. En dat is gezond.

In Frankrijk heb je dat ook. Ik ben er geweest op 14 juli, nationale feestdag ginder, al die mensen zijn daar dan aan het dansen op de straat.

IVV: Zit daar ook een link met Boombal?

BDC: De herkomst van Boombal is gegroeid nadat er accordeonconcursus gegeven werd, en die leraar zijn leerlingen bal laten spelen heeft voor de aanwezigen. Maar het repertoire komt wel dikwijls uit Franse muziek.

Dat geldt trouwens niet alleen voor Boombal, ook wij met Kadril hebben er altijd wel een aantal Franse dingen tussengestoken en niet alleen Frans. Als wij bal spelen, spelen wij muziek van heel Europa. Ook als ik les geef ga ik zeker geen oogkleppen opzetten en steekt daar een ruim aanbod Vlaamse muziek in, maar ook van andere Europese culturen (Zweeds, Frans, Engels, Iers).

IVV: Op dat gebied zijn wij Vlamingen heel tolerant.

BDC: Niet alleen Vlamingen, ook in bepaalde delen van Engeland zijn ze ook Franse muziek aan het spelen. Dat is op zich niet mis. Natuurlijk is het zo dat op den duur iedereen een beetje Franse muziek speelt. Je moet er voldoende aandacht voor hebben en soms wat tegengas geven.

Bedankt Bart voor de toestemming om een citaat uit het gesprek te publiceren in Volkskunst.

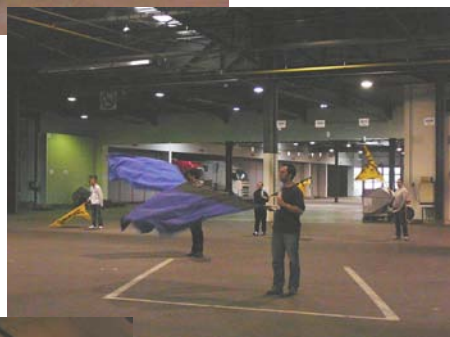
(mo)

Foto's: archief Bart De Cock

■ ■ ■

VENDELEN

Verbroedering der Vlaamse vendeliers

Hoogstraten, zondag 30 november 2008

VOLKSMUZIEK

DANSMELODIEËN UIT DE VLAAMSE VOLKSMUZIEKTRADITIE

Het levenswerk van Hubert Boone verschijnt binnenkort.

Van volksmuziekspecialist Hubert Boone zijn al verschillende monografieën en artikels verschenen over de Europese en Belgische muziektraditie, vooral dan over de volksinstrumenten. Niet verwonderlijk, want de auteur was meer dan dertig jaar wetenschappelijk medewerker aan het Muziekinstrumentenmuseum (MIM) van Brussel. Een paar jaar geleden verscheen zijn boek Traditionele Vlaamse volksliederen en dansen, met een hele resem melodieën en liederen die hij in onze gewesten optekende.

Ondertussen is ook het vervolg van zijn onderzoek afgerond: een bundel met maar liefst zeshonderd dansmelodieën, opgetekend bij tientallen oude dorpsmuzikanten en verzameld uit handschriften van vroegere dansorkesten. In zijn nieuw boek komen zowat alle danstypes aan bod die de laatste eeuwen in onze volksmuziektraditie bekend waren.

De verzameling is ingedeeld in vijf hoofdstukken:

- I. Mazurka (76 melodieën), Redowa (33), Varsovienne (10) en Polka-mazurka (4),
- II. Polka (138),
- III. Wals (115),
- IV. Schottisch (121),
- V. Kleine dansen (Jan smid, Streep, Mieke stout, Klepperdans, Wandeling, e.a.), typische verenigingsdansen (Hanske, Kolom, Zevenslag, e.a.), Molendans, Kadriels, e.a. (103).

De belangrijkste danstypes zijn voorzien van een inleiding van 3 tot 5 pagina's met telkens een historisch overzicht, gegevens uit de interessantste Europese bronnen, historiek en verspreiding in onze gewesten, muzikale kenmerken, uitvoeringswijze, informatie over de genoteerde tempo's, enzovoort. Verder is er nog een lijst van de melodieën met bijkomende informatie. Zo worden bijvoorbeeld heel wat Belgische en buitenlandse varianten vermeld en tal van

guarding, en vervolgens eventuele financiering of ondersteuning van het project in kwestie. Vooral het "safeguarding"plan, een strategisch stappenplan om immaterieel cultureel erfgoed te beschermen of te redden, moet daarbij beoordeeld worden door organisaties die niet gevestigd zijn in dezelfde staat. Advies en raad geven over een erfgoedmanagementsdossier uit een ander continent bijvoorbeeld: het zou een mooie illustratie zijn van waar deze conventie over gaat. Om daarvoor opgeroepen te kunnen worden als adviserende organisatie is een accreditatie nodig. Vier Vlaamse organisaties hebben die accreditatie nu behaald. In afwachting van de officiële bekrachtiging in juni 2010, kan de accreditatie toch al officieus geactiveerd worden, om de eerste beoordelingsronde van dossiers van artikel 17 mogelijk te maken in 2009.

Vier van de 51 dossiers zijn in Vlaanderen gevestigd en zijn daar door de overheid (Decreet Volkscultuur uit 1998 en voortaan het Cultureel-erfgoeddecreet van 23 mei 2008) erkend en gesubsidieerd:

- ♦ FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw
- ♦ Federatie voor Vlaamse Historische Schuttersgilden vzw
- ♦ Heemkunde Vlaanderen vzw
- ♦ Instituut voor Vlaamse Volkskunst vzw

Daarnaast was er ook het dossier van een in België gesitueerde organisatie (juridische zetel) die zich inzet voor valkerij: International Association for Falconry and Conservation of Birds of Prey (IAF). Ook zij werden geaccrediteerd.

In de lijst van 48 geaccrediteerde organisaties komen verder ook gerenommeerde organisaties voor zoals ACCU (Asia/Pacific Cultural Centre for UNESCO), ICOM (International Council of Museums), de International Council for Traditional Music, de International Social Science Council, de World Martial Arts Union, Traditions pour Demain en SIEF (Société Internationale d'Ethnologie et de Folklore).

Marc Jacobs

■ ■ ■

HOE EEN VENDELIER EEN VELDSLAG WON

... EN DE WERELD VERANDERDE

Vlak voor het begin van de zestiende eeuw gaven de inwoners van Mexico-stad (toen nog Tenochtitlan) zich over aan enkele tientallen Spaanse soldaten. De bewoners waren zo onder de indruk van de intocht van de conquistadores dat Montecozuma zijn heilige hoofdstad zonder slag of stoot onvoorwaardelijk prijs gaf aan de avonturier Cortez.

Het is waar dat Cortez zwaarder bewapend was, dat zijn paarden, vechthonden, kruisboogschutters, metalen harnassen, ijzeren zwaarden, enz. een diepe indruk maakten op de Azteekse volkeren tussen de kust en Mexico stad. Dat de intocht per toeval gebeurde op het tijdstip van een voorspelde komst van de goden, was hier zeker ook één van de oorzaken.

Maar een Azteekse edelman die getuige was van de intocht en die later (waarschijnlijk 1510-1520) het verhaal van de "Strijd tegen de Goden", De Sahagun te boek stelde, herinnerde zich vooral ook nog de vendelier. Lees maar eens mee over de schouder van de vertaler:

... Dan komen de Spanjaarden dus al aangemarcheerd, reeds zullen zij hier in Mexico binnentrekken. Zij zijn in volle wapenuitrusting, ze dragen hun krijgskleding. En vier ruiters met hun paarden gaan voorop, nemen de voorhoede, komen de anderen leiden, komen aan de spits van de anderen, voeren de overigen aan. De vier ruiters kijken eerst overal rond, komen kijken of zij mensen zien, naar alle kanten kijken zij uit, leggen overal het oor te luisteren en geven hun ogen de kost, overal verkennen ze de straten, zij komen telkens alles opnemen, zelfs op de platte daken kijken zij.

Ook die honden, hun honden komen ook eerst, zij komen de grond afsnuffelen, zij komen steeds hijgend tegen iedereen aanhijgend.

Helemaal alleen komt zich hun vaandel van stof opstellen, het komt afzonderlijk. De vaandrig draagt het over de schouder, laat het heen en weer wapperen, zwaait het rond, beweegt het naar weerskanten, en over de grond, hij betoont zich er krachtig en mannelijk mee, hij doet zich er heel dapper mee voor, hij toont zich stoer, hij komt zich er moedig mee tonen. ...

Hierna komen pas de troepen in volle wapenuitrusting. De paarden krijgen natuurlijk veel aandacht van de Azteekse schrijver, die er zelfs geen naam voor heeft. Hij noemt ze "grote herten".

De beschrijving van de geweeschutters, de musketiers, nemen we nog over om beter te kunnen inschatten welke indruk de vendelier moet gemaakt hebben op de oorspronkelijke bevolking van Mexico-stad.

...Als vijfde eenheid komen zij die vuurwapens hebben, de musketiers, zij dragen geweren over de schouder, sommigen komen met hun wapen in de aanslag. En toen zij het Grote Bestuursgebouw, de Rijksraad binnenkwamen, schoten zij hun geweren af, herhaaldelijk schoten zij er mee, de geweren ontbrandden daar al, reeds stootten zij rook uit, alsof zij uiteenspatten, zo donderden zij. Rooklierten komen eruit, telkens stoten ze rook uit, het wordt verduisterd met rook. De rook blijft dicht op een laag over de grond hangen en spreidt zich daar uit. De ogen van de mensen werden erdoor geprikkeld vanwege de zwavelstank, mensen werden er onwel door." ...

Je leest nergens dat de schutters dapper zijn of moedig of stevig gebouwd of wat ook. De soldaten, zelfs de musketiers, danken hun uitstraling aan hun wapens. De soldaten pronken met hun metalen wapens, met de techniek van anderen.

Maar de vaandrig maakt zo veel indruk dat hij afzonderlijk beschreven wordt. De vendelier heeft getoond hoe dapper hij zelf is, door alleen,

IVV OFFICIEEL GEACCREDITEERD DOOR UNESCO

Onlangs werd het IVV officieel geaccrediteerd door Unesco. Een hele eer waarover het wat moeilijk schrijven is, want "eigen lof stinkt". Daarom citeren wij hier de tekst die directeur Marc Jacobs publiceerde op zijn blog bij FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw.

(mo)

**ACCREDITA-
UNESCO VAN
HEEMKUNDE
REN, IVV EN**

**TIE DOOR
FARO,
VLAANDE-
FHS**

Van 4 tot 8 november kwam het Intergouvernementeel bescherming van Cultureel Erfgoed (Turkije). Het

Comité voor de

Immaterieel
bijein in Istan-
was de derde

reguliere sessie van dit comité, dat als taak heeft de uitvoering van de UNESCO-conventie van 2003 en de daarbij horende operationele richtlijnen van juni 2008 te begeleiden. Het comité moet de door staten en andere actoren ingediende dossiers beoordelen, eventueel erkennen of projecten ondersteunen.

Op woensdag 5 en donderdag 6 november 2008 besliste het Intergouvernementeel Comité, na onderzoek door het Secretariaat van UNESCO, 51 niet-gouvernementele organisaties uit de hele wereld te selecteren en voor te dragen voor accreditatie door UNESCO. De beslissing moet nog formeel bekrachtigd en officieel geproclameerd worden door de Algemene Vergadering van lidstaten van de UNESCO-conventie van 2003 (momenteel 104 landen), die zal bijeenkomen te Parijs in juni 2010. In dit geval is de bekrachtiging slechts een formaliteit. De belangrijkste functie van accreditatie, naast een officiële erkenning door de internationale wereldgemeenschap (in het bijzonder rond cultureel erfgoed), is dat door het UNESCO-secretariaat en het Comité een beroep kan worden gedaan op die organisaties om advies te verlenen over dossiers die werden ingediend. Dit gaat in de eerste plaats over de beoordeling van dossiers rond artikel 17 van de conventie, opname in de lijst van fenomenen die nood hebben aan bescherming of safe-

meer: www.kantinvlaanderen.be .

In de kantlijn (what's in a name!) vermelden wij ook de langlopende tentoonstelling 'Kantlijnen' in Brugge (11/11/2008 tot 1/3/2009).

(mo)

Meer info:

*Kant In Vlaanderen vzw,
Infirmieriestraat 5, 3290 Diest
tel. & fax: 016 25 75 01
www.kantinvlaanderen.be
info@kantinvlaanderen.be*

WERKING IVV

Sint-Gillis-Waas, zondag 16 november 2008

Cursus 'van vissers, kapers en matrozen'

eerst, onbeschermd de stoet te openen. De vlaggezwaaiër heeft als persoonlijkheid indruk gemaakt.

De schrijver heeft alle dapperheid en moed van alle Spanjaarden in die ene vaandrig herkend. Het vaandel van stof heeft zoveel indruk gemaakt als de wapens. De vendelier heeft de Azteken overbluft en mede daardoor is er geen veldslag begonnen.

De vendelier heeft de wereld veranderd.

(overgenomen uit "Trawantel" nr 32 jaargang 2001, tijdschrift van de Sint-Sebastiaansgilde van Westerlo)

Bron:

Meer te lezen over deze veroveringsstrijd in "De oorlog tegen de goden" Azteekse kroniek over de Spaanse verovering in een vertaling van R. Van Zandwijk. Uitgegeven bij Meulenhoff, Landshof 1992 – ISBN 9029026359 268 blz.

VOLKSGEBRUIKEN

EEN JUBILEUM TE VIEREN?

Een vijftigjarig jubileum spreekt tot de verbeelding. Niet alleen omdat dit een flinke periode in de levensloop van een persoon of een vereniging overspant. Ook omdat dit jubileum het aansprekende adjectief 'goud' meekreeg.

Maar niet alleen goud kan gevierd worden. Wie graag wat vaker viert, vindt beslist een reden tot feesten in het onderstaande lijstje.

14 dagen: papier

1 jaar: katoen

2 jaar: leder

5 jaar: hout

10 jaar: tin

12,5 jaar: koper

15 jaar: kristal

20 jaar: porselein

25 jaar: zilver
 30 jaar: parel
 35 jaar: robijn
 40 jaar: smaragd
 45 jaar: saffier
 50 jaar: goud
 60 jaar: diamant
 65 jaar: briljant
 70 jaar: platina
 75 jaar: asbest
 80 jaar: eik

Het IVV bestaat in oktober 2009 jaar... 45 jaar. Een verwittigd lezer is er twee waard!

(mo)

■ ■ ■

DAG VAN DE ONSCHULDIGE KINDEREN

28 December

Vroeger werd in Vlaanderen (ook in het Nederlandse Limburg en Brabant) op 28 december door de kinderen van het dorp een bedeltocht gedaan waarbij ze het volgende eisliedje zongen:

*'t Is vandaag onnozele-kinderdag!
 Geeft de moerkens en vaarkens wat!
 Geeft wat, houdt wat,
 't Naaste jaar nog wat,
 Ik weet daar nog een goede vrouw
 Die mij zo geern wat geven zou.
 Zij zal mij wel wat geven.
 Hoelang mag zij nog leven?
 Honderd jaar en enen dag
 Zo lang als ze kaas en brokes mag*

(Johannes Rasch – Nederlands folklorist, Onze Seizoenfeesten (1941 - 24)

De besproken mutsen zijn twee korte trekmutsen. Beide hebben een bol met borduurwerk op mechanische tule. De mutsen zijn allebei wit maar één is gevoerd met roze satijn, dit is eerder uitzonderlijk. We zullen ze vanaf nu de roze muts noemen. De witte muts heeft een dubbele rand in Rijselse kant. Het 'brugske' is een smal Valenciennekantje. De verbreding van de vleugel is in wit batist, de stof

wordt verdoezeld door de dubbele rand. Het is een mooi gaaf bewaard exemplaar. De gebruikte kanten wijzen op een hogere prijsklasse. De eigenares was niet onbemiddeld. De roze muts heeft een rand van tule borduurwerk, bij de verbreding werd een stukje mechanische kant gebruikt. Het 'brugske' is vrij rommelig en moeilijk herkenbaar. Het leuke van deze muts is de versiering. Langs

de binnenzijde van de rand is een lint aangebracht met daarop spelden. Wellicht was het de bedoeling om bij zon en lichtinval een glinsterend effect te krijgen. Zo wordt de aandacht van de kanten afgeleid.

De witte muts is kwalitatief beter maar de roze muts is volkkundig interessanter. We zien hoe vrouwen spaarzaam omsprongen met kanten. De eigenares maakte als het ware een soort patchwork met goedkopere kanten en bereikte een mooi resultaat. Zo kon ze zondags in de mis pronken met haar trekmut. Graag hadden we geweten in welke regio deze versiering gebruikelijk was. Zijn er nog gelijkaardige exemplaren bewaard? Kan iemand ons daarbij helpen?

Werkgroep 'kant en geschiedenis' van 'Kant in Vlaanderen vzw'.

■ ■ ■

KANT OP WEG NAAR MODERNE STIJL

Op 19 september had in FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed, een studiedag plaats van Kant in Vlaanderen.

Tijdens deze studiedag werden enerzijds verschillende ontwikkelingen in de actuele kantwereld belicht, anderzijds werd uiteengezet hoe men het patrimonium in de beste omstandigheden kan bewaren voor de toekomst. Naast de studiedag was er in de lokalen van FARO ook een tentoonstelling van het internationale project 'Gebroken Wit'. Lees

boven Antwerpen en over de Nederlandse grens waren ze in gebruik. Soms worden deze mutsen ook vleugelmutsen genoemd, een benaming die verwijst naar de vorm van de muts.

De muts bestaat uit drie delen: de eigenlijke muts of bol, de rand en het tussenstukje. Het stukje tussen rand en bol noemt men 'brugske' of 'bruggeske'. Het 'brugske' was een smal kantje, onderaan werd een satijnen lint vastgenaaid. Dat lint knoopte men in de nek vast zodat de bol met een mooie ronding kwam te liggen. Ter hoogte van de slapen

werd de rand verbreed, met een ander kantje of met een stukje stof en nam de vorm aan van een vleugel. Zo ontstond de benaming vleugelmuts. De vleugels bedekten de oren en men noemt ze dan soms kortweg oren.

De bol of eigenlijke muts was meestal van geborduurde tule. Vanaf ongeveer 1910 werd mechanische tule ingevoerd en kort daarop in onze streken gefabriceerd. Het borduren op tule werd de specialiteit van Lier. Aanvankelijk gebeurde het borduurwerk met een naald. In Lier werd de naald vervangen door een haaknaald en het borduren gebeurde met een kettingsteek. Vanaf 1880 werd de Cornelymachine ingezet, ze kopieerde perfect de haaktechniek. Soms is het kantwerk gemengd: handgemaakt en machinaal.

De rand is uitgevoerd in kloskant. Uit de muts was de rijkdom van de bezitster af te leiden. Hoe mooier de kant, hoe welstellender de eigenares. Meisjes droegen een muts vanaf ongeveer 15 jaar. Er waren twee soorten trekmutsen: een muts met korte vleugels en één met lange vleugels, die tot op schouderhoogte hingen. Uiteraard waren de lange vleugelmutsen duurder en voorbehouden voor rijkere vrouwen. Op oude postkaarten ziet men soms kantwerksters met lange vleugelmutsen. Maar niets wijst erop dat zij de eigenaressen waren. Ze waren wellicht ontleend voor de gelegenheid.

Van oudsher waren de kinderen op 28 december de baas in huis; het jongste kind mocht zeggen wat er gegeten werd.

In de kleren van moe en va trokken ze de straat op want het was immers schuddekorfslag (een vrij identiek gebeuren situeert zich ook rond de traditionele Sint-Maartensvieringen). Dit gebruik heeft het langst aangehouden in Brugge, Antwerpen en het Land van Waas en groeide uit tot een zang- en bedelpartij (te vergelijken met het nog vrij actuele driekoningengebruik).

In Antwerpen werd onnozele-kinderdag ook wel "Vaderkensdag" genoemd (wie ziet het verband?). De kinderen liepen er op straat:

- de jongens met een snor van schoensmeer, een "pinnemuts" van vader op het hoofd, een groot vest aan en met een wortel opzij als een groot slagersmes. En wee diegene...

- de meisjes droegen witte koven (ouderwetse mutsen) en een roodgeruite "moederkenszak" om alles te bergen wat opgehaald werd.

Er zijn ook meldingen dat de jongens grote blauwe kielen droegen, een roodgeruite zakdoek rond de hals en een dikke stok in de hand, op het hoofd een hoge hoed of een matrozenmuts, een boerenpet of een strohoed. En dan op stap tot bij de bakker waar het koor het bekende driekonigenliedje inzette:

*Drij keuninge,
Drij keuninge,
Geeft mij nen nieven hoed;
M'n ouwen is versleten,
Me moeder mag het nie weten,
Me vader ee'g et geld
Op de rooster geteld.*

De Antwerpse jeugd heeft dus heel profijtelijk de drie wijzen uit het Oosten wat vlugger laten komen... maar ja... als die nog naar Bethlehem moesten...

In elk geval onze bakker had al zoveel schooiende vaderkens en moederkens gehad, er waren al zoveel "onnozele kinderen" geweest, hij had er schoon genoeg van en riep:

Gade gaan gaan?

Waarop het wraakkoor der jongeren niet aarzelde om van replek te dienen met:

*Op enen nievejaarsaved,
Den bakker sloeg zijn wijf
Al met nen dikken knuppel*

Gestadig op heur lijf...
 Die vrouw die wou nie spreke,
 De knuppel die wou nie breke;
 De vrouw die sprak,
 De knuppel die brak
 En den bakker viel op zijn krentengat.

Er onder het wegstuiven nog snel er aan toevoegend

Pin, pin, gierige pin,
 Hier woont nen gierigen duvel in
 (Volkskunde 1911, 244)

In de middeleeuwen werd op sommige plaatsen (o.a. in Brugge) een kind beneden de twaalf jaar in de kerk getooid als kinderbisschop, compleet met mijter en staf. (Ook dit gebruik vinden we terug in sommige streken bij de Sint-Maartensvieringen). Wat die kinderbisschop verder als taak had, wordt niet vermeld maar het kan aangenomen worden dat hij minstens in stoet het dorp of stadskern werd doorgedragen... Deze gebruiken horen immers thuis onder wat als "animistische riten" wordt omschreven, zijnde volksgebruiken die berusten op het denkbeeld dat de mens steeds omringd is door geesten, die invloed hebben op zijn lot.

In Nederland en naar verluidt ook in Belgisch Limburg ging het er volwassener aan toe... De pachtersdochters en de boerenmeiden verstopten zich in de dekenkist (voor wie niet graag veel zocht) want bij het krieken van de dag kwamen de jongelingen een drupken vragen, nu ja: eisen! (Volkskundige Kalender door Celis. 79)

(jds)

Naar:
 Folkloristisch woordenboek van Nederland en Vlaams België – auteur: K.terlaan-
 uitgegeven in 's Gravnehage – 1949 – Batavia G.B Van Goor Zonen's Uitgeversmij N.V.)

PERSONALIA

IN DE KIJKER

KANT IN VLAANDEREN

Het IVV en o.a. 'Kant in Vlaanderen vzw' zijn erkend als organisaties 'gethematiseerde volkskunde' op het decreet volkscultuur, decreet dat onlangs opgenomen is in het nieuwe Cultureel-erfgoeddecreet (23/5/2008). 'Kant in Vlaanderen vzw' werkte onlangs mee aan de schriftelijke enquête die het IVV uitvoerde, naar aanleiding van de haalbaarheidsstudie. Een korte voorstelling.

Kant in Vlaanderen vzw is een vereniging die initiatieven in verband met kant en aanverwante technieken coördineert, optimaliseert en stimuleert. Zij groepeerde opleidingscentra, lokale verenigingen en individuele belangstellenden rond het thema "kant". De vereniging is officieel erkend door de Vlaamse overheid als vertegenwoordiger voor de kantsector.

In memoriam Francine Janssens

Op 17 oktober overleed Francine Janssens (63), ondervoorzitster van Kant in Vlaanderen. Wij kenden Francine als een zeer aimabele dame, steeds luisterbereid en een gedegen inbreng leverend op vergaderingen. Aan de familie van Francine Janssens en de Raad van Bestuur van Kant in Vlaanderen, betuigt het IVV haar oprecht medeleven.

Bij wijze van in memoriam publiceren wij hier een tekst van de werkgroep 'Kant en Geschiedenis' die Francine Janssens ons voor haar overlijden nog bezorgde voor 'Volkskunst'. Volkskunstgroepen kunnen er beslist wat van opsteken, wanneer zij het maken van nieuwe kledij overwegen of dit stukje traditionele klederdracht willen reconstrueren.

(mo)

TWEE TREKMUTSEN

Een vast agendapunt op de vergadering van de werkgroep Kant en Geschiedenis, is de beschrijving van oude kanten. Het aanbod in 2007 was groot, de keuze ging naar twee mooie trekmutsen.

Deze trekmutsen behoorden in de 19de eeuw en zelfs tot aan WO1 tot de zondagse kledij van de vrouwen in de Kempen. Ook in de polders